



คำวินิจฉัยที่ ๑/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๕๖/๒๕๕๕

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาลรัฐธรรมนูญ

วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๖

ระหว่าง { นายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม ๒๔ คน ผู้ร้อง
นายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้อง

เรื่อง ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของสมาชิกวุฒิสภาเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบ มาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

ประธานวุฒิสภาส่งคำร้องของนายประสาร มฤคพิทักษ์ สมาชิกวุฒิสภา และคณะ รวม ๒๔ คน ผู้ร้อง เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้อง สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ จากการตรวจสอบพบว่า ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้มีคำพิพากษาคดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๐/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ความว่า ผู้ถูกร้องในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการคลังมีหน้าที่รับผิดชอบกำกับดูแลงานของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลโดยตรง ได้ออกสลากพิเศษแบบเลขท้าย ๓ ตัว และ ๒ ตัว (ห่วยบนดิน) แล้วนำเงินรายได้

หลังหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการแล้วคืนสู่สังคมแทนการนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน อันเป็นการกระทำที่อยู่นอกกรอบวัตถุประสงค์ของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ฝ่าฝืนต่อพระราชบัญญัติเงินคงคลัง พ.ศ. ๒๔๙๑ และพระราชบัญญัติสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล พ.ศ. ๒๕๑๗ ถือเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่สำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาลและแผ่นดิน จึงมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ และมาตรา ๘๓ ให้จำคุกเป็นเวลา ๒ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท แต่เนื่องจากผู้ถูกร้องไม่เคยกระทำความผิดมาก่อน ประกอบกับพิเคราะห์พฤติการณ์แห่งคดีแล้ว เห็นสมควรให้รอการลงโทษจำคุกไว้มีกำหนด ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ไม่ชำระค่าปรับ ให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

ผู้ร้องเห็นว่า การที่ผู้ถูกร้องต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองดังกล่าว เมื่อนับจนถึงวันที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ถือว่าผู้ถูกร้องคงเป็นผู้ต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปี ก่อนได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และความผิดตามคำพิพากษาดังกล่าวไม่ใช่ความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องอาจจะสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) และเนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคสาม ได้กำหนดให้นำบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่าสมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ดังนั้น เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะมีขึ้นจากการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีของผู้ถูกร้อง ผู้ร้องจึงเข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาให้ส่งคำร้องไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ... (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔”

และมาตรา ๑๗๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” โดยมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม บัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๙๑ และมาตรา ๙๒ มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของความเป็นรัฐมนตรีตาม (๒) (๓) (๕) หรือ (๗) หรือวรรคสอง ...” ซึ่งมาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องต่อประธานแห่งสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งแห่งสภานั้นสิ้นสุดลง ... และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องส่งคำร้องนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยว่าสมาชิกภาพของสมาชิกผู้นั้นสิ้นสุดลงหรือไม่” ดังนั้น เมื่อผู้ร้องซึ่งประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา รวม ๒๔ คน มีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสิบของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เข้าชื่อร้องต่อประธานวุฒิสภาว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) และประธานวุฒิสภาส่งคำร้องดังกล่าวมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยกรณีจึงเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๙๑ วรรคหนึ่ง ประกอบมาตรา ๑๘๒ วรรคสาม และข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาและการทำคำวินิจฉัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๗ (๑๐) ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งรับคำร้องนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย

ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมเอกสารประกอบ สรุปได้ว่า ก่อนได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ ผู้ถูกร้องได้ผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในการดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีจากสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีว่าเป็นไปโดยถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติแห่งกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ และแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญแล้ว ผู้ถูกร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ใช้บังคับกับบุคคลในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเมื่อเกิดเหตุตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๘) เพราะหากบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้ใช้บังคับเฉพาะกรณีขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ย่อมทำให้ผู้ที่เคยถูกศาลมีคำพิพากษาหรือการลงโทษ แม้จะพ้นกำหนดเวลาการรอการลงโทษมานานเพียงใดก็ไม่สามารถดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้เลย ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในเรื่องคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ที่บัญญัติให้ผู้ที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่พ้นโทษมาเกินห้าปีแล้วสามารถเป็นรัฐมนตรีได้

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) นั้น ผู้ถูกร้องเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ มีจุดมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ในการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่จะมาดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรี ซึ่งเหตุต่าง ๆ ตามที่บัญญัติไว้นั้น ต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ซึ่งรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามคือไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมา ยังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับการแต่งตั้ง ซึ่งหมายถึง บุคคลนั้นจะต้องถูกจำคุกจริงและพ้นโทษหรือพ้นออกจากคุกมา ยังไม่ถึงห้าปี เนื่องจากรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ไม่ได้บัญญัติขยายคำว่าต้องคำพิพากษา ให้จำคุกว่าแม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอลงโทษ ดังเช่น มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) ดังนั้น การจะถือว่าผู้ใดต้องคำพิพากษาให้จำคุกต้องเป็นการจำคุกจริงจึงจะนับวันพ้นโทษได้ ส่วนการรอลงโทษนั้น ไม่ใช่การรับโทษจำคุกและไม่สามารถนับวันพ้นโทษได้ ทั้งนี้ สอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ที่บัญญัติให้ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกแต่รอลงโทษไว้ แล้วปล่อยตัวไป และแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ว่า แม้จำเลยเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกแต่ให้รอลงโทษไว้แล้วมาทำผิดซ้ำขึ้นอีกภายในกำหนดที่รอลงโทษไว้ ศาลจะรอลงโทษในความผิดครั้งหลังนี้อีกก็ได้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติให้การที่บุคคลต้องคำพิพากษาให้จำคุกนั้น บุคคลต้องถูกจำคุกจริง ศาลจึงต้องออกหมายจำคุกให้ และประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๘ วรรคสอง ที่บัญญัติให้ในกรณีที่ศาลได้พิพากษาว่าผู้มีความผิดนั้นให้รอลงโทษไว้หรือกำหนดโทษไว้หรือกำหนดโทษแต่รอลงโทษไว้แล้วปล่อยตัวไป เพื่อให้โอกาสผู้นั้นกลับตัวภายในระยะเวลาที่กำหนดแต่ต้องไม่เกินห้าปี นับแต่วันที่ศาลได้มีคำพิพากษาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และเมื่อผู้นั้นไม่ได้กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ แล้ว ให้ถือว่าผู้นั้น พ้นจากการที่จะถูกกำหนดโทษหรือลงโทษในคดีนั้น แล้วแต่กรณี ซึ่งในกรณีของผู้ถูกร้องไม่ได้ถูกจำคุก โดยศาลได้ออกหมายจำคุกแต่ประการใด เนื่องจากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้พิพากษาให้รอลงโทษจำคุกไว้ ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ และผู้ถูกร้อง ไม่ได้กระทำความผิดภายในระยะเวลาที่ศาลได้กำหนดไว้ ผู้ถูกร้องจึงพ้นจากการที่จะถูกลงโทษในคดีนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๘ วรรคสอง ผู้ถูกร้องเป็นผู้พ้นจากการถูกลงโทษจำคุก จึงมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) แต่ประการใด อีกทั้ง ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยมีคำวินิจฉัยที่ ๓๖/๒๕๔๒ ว่า การรอลงโทษมิใช่เป็นการต้องคำพิพากษาให้จำคุก ดังนั้น เมื่อกรณีของผู้ถูกร้องเข้าลักษณะดังกล่าวแล้ว ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะไม่รับเรื่องหรือประเด็น ดังกล่าวไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๕

คดีมีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะวินิจฉัยได้แล้ว คงมีประเด็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเฉพาะปัญหาข้อกฎหมาย ศาลจึงงดการไต่สวน

ก่อนที่จะพิจารณาวินิจฉัยประเด็นแห่งคดี มีประเด็นต้องพิจารณาก่อนว่า ข้อที่ผู้ถูกร้องอ้างว่า ประเด็นในคดีนี้ เป็นประเด็นเดียวกับคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๖/๒๕๔๒ ซึ่งวินิจฉัยตามมาตรา ๒๑๖ (๔) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ซึ่งมีหลักการเดียวกับมาตรา ๑๗๔ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ศาลรัฐธรรมนูญจึงไม่ชอบที่จะรับคดีนี้ไว้พิจารณาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๑๕ นั้น เห็นว่า มาตรา ๒๑๕ มีใช้บังคับ แต่เป็นบทบัญญัติให้ศาลใช้ดุลพินิจที่จะไม่รับไว้พิจารณาก็ได้ นอกจากนี้ คดีนี้มีข้อเท็จจริงที่แตกต่างจากข้อเท็จจริงในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๓๖/๒๕๔๒ และยังมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาตามมาตรา ๑๘๒ ด้วย ศาลรัฐธรรมนูญจึงชอบที่จะรับคดีนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัยได้

ประเด็นแห่งคดีที่ต้องวินิจฉัยมีว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ บัญญัติหลักเกณฑ์การดำรงตำแหน่งของรัฐมนตรีไว้ โดยมาตรา ๑๗๔ กำหนดคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรี และเมื่อดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีแล้วมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๘) กำหนดเหตุความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ซึ่งการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของรัฐมนตรี นั้น อาจเป็นเหตุที่เกิดขึ้นหรือตรวจพบในขณะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็ได้ สำหรับเหตุแห่งการสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) เป็นกรณีที่เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔ ซึ่งเป็นการกีดกันรองบุคคลก่อนเข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรี แต่มีการตรวจพบในขณะที่ยังดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าเป็นผู้ที่ไม่ใช่คุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง คำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และเอกสารประกอบ ฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีตั้งแต่วันที่ ๒๗ ตุลาคม ๒๕๕๕ และเป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ให้จำคุกเป็นเวลา ๒ ปี และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖

ประเด็นที่ผู้ร้องขอให้วินิจฉัยว่าความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) นั้น มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดีดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษ หรือความผิดฐานหมิ่นประมาท ...” พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีต้องคำพิพากษาให้จำคุกดังกล่าว เป็นกรณีที่ต้องคำพิพากษาในขณะที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี จึงจะเป็นผลให้ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว แต่กรณีของผู้ถูกร้องเป็นกรณีที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกก่อนจะได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓)

มีประเด็นต้องพิจารณาต่อไปว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงเฉพาะตัว ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๕) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๗๔” ซึ่งมาตรา ๑๗๔ บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุก โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ...” กรณีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) นี้ เป็นการพิจารณาถึงคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ที่จะได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าเคยต้องคำพิพากษาของศาลให้จำคุกมาก่อน หรือไม่ ซึ่งรัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้บุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติ ไม่มีลักษณะต้องห้าม และยังคงต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลาที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี โดยมาตรา ๑๗๔ (๕) บัญญัติว่า “รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้ ... (๕) ไม่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับแต่งตั้ง เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ” ในขณะที่มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติว่า “ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัว เมื่อ ... (๓) ต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษ เว้นแต่เป็นกรณีที่ดีดียังไม่ถึงที่สุดหรือมีการรอการลงโทษในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท ความผิดลหุโทษหรือความผิดฐานหมิ่นประมาท”

พิจารณาแล้วเห็นว่า การกำหนดลักษณะต้องห้ามของการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีเพราะเหตุที่บุคคลนั้นเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ไม่ได้เป็นการห้ามโดยเด็ดขาด

ยังคงเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีได้ เมื่อพ้นระยะเวลาหลังจากพ้นโทษมาแล้วห้าปี จึงจะสามารถได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งได้ การกำหนดลักษณะต้องห้ามเช่นนี้ เป็นการตัดสิทธิบุคคลประการหนึ่ง เพราะทำให้บุคคลนั้นต้องเสียสิทธิการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีชั่วคราวระยะเวลาหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ จึงต้องพิจารณาอย่างเคร่งครัด โดยเหตุที่การสิ้นสุดความเป็นรัฐมนตรีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และ (๕) อยู่ในมาตราเดียวกัน การพิจารณาความหมายของข้อความว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) จึงต้องพิจารณาเปรียบเทียบกัน เมื่อมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) บัญญัติ ให้ความเป็นรัฐมนตรีต้องสิ้นสุดลงเมื่อผู้ดำรงตำแหน่งต้องคำพิพากษาให้จำคุก แม้คดีนั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือมีการรอกการลงโทษ แสดงว่า รัฐธรรมนูญมีเจตนารมณ์ให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีที่ต้องคำพิพากษา ให้จำคุกขณะดำรงตำแหน่ง ต้องสิ้นสุดการเป็นรัฐมนตรีทันที แม้ว่าคำพิพากษานั้นจะยังไม่ถึงที่สุด หรือคำพิพากษานั้นศาลจะให้รอกการลงโทษก็ตาม ขณะที่มาตรา ๑๗๔ (๕) บัญญัติลักษณะต้องห้าม ของการเข้าสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีไว้เพียงว่าเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีก่อนได้รับ แต่งตั้ง ไม่ได้มีถ้อยคำขยายลักษณะของการต้องคำพิพากษาให้จำคุกดังเช่นมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) การเคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา ๑๗๔ (๕) นี้ เป็นเพียงการกำหนดเงื่อนไขและเงื่อนไขเวลา ของการเข้าดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี และแม้จะถูกนำเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของการสิ้นสุดการดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ก็ตาม การพิจารณาความหมายของการเคยต้องคำพิพากษา ให้จำคุกตามมาตรา ๑๗๔ (๕) จึงต้องมีความหมายที่ต่างไปจากมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) เพราะมี การบัญญัติคำขยายความที่ต่างกัน เมื่อมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) ไม่ได้มีคำขยายความว่าการเคย “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” รวมถึงกรณีที่คำพิพากษานั้นยังไม่ถึงที่สุด หรือรวมถึงกรณีที่ศาลให้รอกการลงโทษไว้ด้วย คำว่า “ต้องคำพิพากษาให้จำคุก” ตามมาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕) จึงต้องหมายความว่าต้องคำพิพากษาให้จำคุกโดยต้องมีการจำคุกจริงเท่านั้น

เมื่อรัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติให้กรณีต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามมาตรา ๑๗๔ (๕) หมายความว่า รวมถึงกรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุกแต่ให้รอกการลงโทษไว้ด้วย การพิจารณาคำว่า “ต้องคำพิพากษา ให้จำคุก” ตามมาตรา ๑๗๔ (๕) จึงต้องเป็นกรณีที่ต้องโทษจำคุกจริง มิใช่กรณีที่ศาลพิพากษาให้จำคุก แต่ให้รอกการลงโทษไว้ และเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า ผู้ถูกร้องเคยต้องคำพิพากษาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญา

ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในคดีหมายเลขแดงที่ อม. ๑๐/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๒ ให้จำคุกเป็นเวลา ๒ ปี โดยโทษจำคุกศาลให้รอการลงโทษไว้มีกำหนด ๒ ปี จึงถือไม่ได้ว่า ผู้ถูกร้อง เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตามความหมายของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๗๔ (๕) ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องจึงไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕)

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยโดยมติเอกฉันท์ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของนายวราเทพ รัตนากร รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ถูกร้อง ไม่สิ้นสุดลงเฉพาะตัวตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๓) และวินิจฉัยโดยเสียงข้างมาก (๖ ต่อ ๓) ว่า ความเป็นรัฐมนตรีของผู้ถูกร้องไม่สิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๒ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบมาตรา ๑๗๔ (๕)

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์	ประธานศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรัญ ภักดีธนากุล	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายจรูญ อินทจาร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายเฉลิมพล เอกอรุณ	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายซัช ชลวร	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายณรงค์ มาประณีต	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายบุญส่ง กุลบุปผา	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายสุพจน์ ไข่มุกด์	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
นายอุดมศักดิ์ นิติมนตรี	ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ